

MỘT SỐ KINH NGHIỆM GIÚP HỌC SINH LỚP 4 NÓI VÀ VIẾT HIỆU QUẢ CÁC KIỂU CÂU KỂ TRONG HỌC TẬP VÀ GIAO TIẾP

Việc hình thành và phát triển ở học sinh (HS) các kĩ năng sử dụng Tiếng Việt (nghe, nói, đọc, viết) để học tập và giao tiếp trong môi trường hoạt động của lứa tuổi là một mục tiêu quan trọng của môn Tiếng Việt. Để thực hiện mục tiêu đó, phân môn Luyện từ và câu (LTVC) đã góp phần không nhỏ giúp HS ngày càng có kĩ năng giao tiếp tự nhiên.

Nội dung phân môn LTVC ở lớp 4 khá phong phú. Phần câu, có các kiểu câu chia theo mục đích nói gồm kiểu câu hỏi, kiểu câu kể, kiểu câu cảm, kiểu câu khiến. Trong đó câu kể có vị trí vô cùng quan trọng trong quá trình dạy nói và viết cho HS, bởi lẽ, đối với HS lớp 4, mặc dù phải học và sử dụng nhiều kiểu câu như trên nhưng kiểu câu kể vẫn là phổ biến nhất có tần suất sử dụng cao nhất trong cả hoạt động nói hàng ngày và cả trong viết các loại văn bản.

Trong phân phối chương trình, các kiểu câu kể cũng được giảng dạy nhiều nhất (chiếm 12 tiết). Các kiểu câu kể bao gồm: Câu kể Ai làm gì?, Câu kể Ai thế nào?, Câu kể Ai là gì?. Do vậy, việc học tập của HS về kiểu câu này thực tế còn gặp nhiều khó khăn. Cụ thể HS thường lẫn lộn giữa các kiểu câu kể trong việc nhận dạng kiểu câu. HS không xác định được chủ ngữ, vị ngữ của câu, nếu câu có thêm thành phần phụ là trạng ngữ đặt ở đầu câu. Từ đó, việc đặt câu (nói và viết) theo yêu cầu cụ thể thường không chính xác.

Qua thực tế giảng dạy và trực tiếp kiểm tra kết quả học tập của HS hằng ngày, tôi nhận thấy nhiều HS còn nhầm lẫn khi xác định các kiểu câu kể và việc sử dụng câu kể trong viết văn, trong giao tiếp còn lẫn lộn. Vậy làm thế nào để giúp HS lớp 4 nói và viết hiệu quả các kiểu câu kể trong học tập và giao tiếp? Bản thân tôi qua nhiều năm giảng dạy lớp 4 cũng đã trăn trở và cuối cùng cũng đã đúc kết ra một số kinh nghiệm để giải đáp câu hỏi này.

Thứ nhất, để có thể nói và viết hiệu quả các kiểu câu kể thì HS phải nắm vững khái niệm câu kể, cách dùng câu kể. Ngay từ bài học đầu tiên về câu kể, giáo viên (GV) phải gây được ấn tượng cho HS bằng cách tổ chức tốt cho HS phân tích ngữ liệu, phát hiện và so sánh đặc điểm của câu kể với các kiểu câu còn lại, gợi mở để HS phát hiện đặc điểm của kiểu câu kể và tự rút ra được kết luận thế nào là câu kể và câu kể thường được dùng để làm gì?

Thứ hai, HS sẽ dễ dàng xác định được đúng kiểu câu kể nếu các em nắm vững ghi nhớ được những điều kiện cần thiết làm cơ sở cho việc xác định đó là kiểu câu kể gì? Vì vậy trong mỗi tiết LTVC, sau khi tổ chức cho HS khai thác ngữ liệu, khái quát các vấn đề, tôi thường cho HS tự rút ra ghi nhớ theo cách hiểu của các em. Từ đó đối chiếu với ghi nhớ trong SGK để bổ sung cho đầy đủ. Sau đó, GV yêu cầu các em tự lấy ví dụ minh họa cho ghi nhớ. Đây cũng chính là lúc HS được rèn kĩ năng nói và viết câu kể.

Thứ ba, để có thể nói và viết tốt câu kể trong học tập và giao tiếp thì HS phải nắm vững các bộ phận của câu kể, biết xác định chủ ngữ, vị ngữ. Để làm được điều này, trong các tiết học về chủ ngữ, vị ngữ của mỗi kiểu câu, GV có thể khắc sâu kiến thức cho HS bằng sơ đồ tư duy. Với cách làm như vậy, HS dễ dàng nắm bắt được kiến thức có hệ thống. Quan trọng nhất vẫn là GV phải cho HS tập đặt câu nhiều hơn và phân tích cấu tạo của câu kể mà mình tự đặt và biết đặt câu hỏi cho bộ phận CN, VN.

Thứ tư, để HS có thể nói thành thạo các kiểu câu kể trong giao tiếp, GV có thể linh hoạt trong việc áp dụng các phương pháp dạy học và hình thức tổ chức dạy học. Trong các tiết học, GV có thể cho các HS lên đóng vai phóng viên nhí, phỏng vấn các bạn về các chủ đề trong cuộc sống, gần gũi với các em trong đó có sử dụng các kiểu câu kể. Hoặc ngay trong các tiết Kể chuyện, khi HS kể chuyện, GV cũng có thể yêu cầu HS sử dụng các kiểu câu kể. Từ đó HS có thể được luyện nói ngay trong các tiết học và GV cũng có thể trực tiếp sửa lỗi dùng từ, đặt câu cho HS. Sau nhiều lần được luyện tập như vậy, HS sẽ biết cách sử dụng câu kể trong giao tiếp hằng ngày.

Thứ năm, để HS có thể viết tốt các kiểu câu kể, GV có thể cho HS luyện viết đoạn văn có sử dụng câu kể. HS sẽ phải hình dung ra nội dung sẽ viết và sau đó lựa chọn viết câu mở đoạn, chọn cách kết đoạn thể hiện được suy nghĩ, tình cảm của mình. Từ đây GV cũng dễ dàng khai thác được vốn từ của các em.

Dạy LTVC trong đó nội dung dạy về câu kể cho HS có vẻ như khô khan song nếu chúng ta biết khai thác đầy đủ các khía cạnh của câu kể sẽ thấy dạy và học câu kể có nhiều điều lí thú. Để HS có thể nói và viết các kiểu câu kể thành thạo đòi hỏi người GV phải khéo léo, linh hoạt trong phương pháp và đa dạng hóa các hoạt động học tập để gây hứng thú cho HS và từ đó các em có thể thoải mái, chủ động, sáng tạo trong việc chiếm lĩnh tri thức.

-THẢO ANH-